

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

Рівень освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма “Історія та археологія ”
Спеціальність В9 “Історія та археологія ”
Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Вступ до спеціальності
Викладач (-і)	Шологон Лілія Іванівна (доктор історичних наук, професор)
Контактний телефон викладача	0342596146
Е-mail викладача	liliya.shologon@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	середа, 14.00 год. – 16.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Перший курс навчання в університеті – це перший крок до вибраної спеціальності. Тому насамперед студентам-першокурсникам необхідно з'ясувати труднощі обраної професії і отримати чітке уявлення про знання та вміння, якими необхідно оволодіти. Саме тому, для студентів перших курсів історичних факультетів, заплановано вивчення курсу “Вступ до спеціальності”</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни “Вступ до спеціальності ” є</p> <ul style="list-style-type: none"> – ознайомити студентів-першокурсників з предметом історичної науки, її структурою та соціальними функціями; – проінформувати про систему вищої історичної освіти в Україні, структуру Факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника; – ознайомити студентів з обсягом навчальних дисциплін, іспитів, заліків, практик тощо; організацією навчального процесу в КНУ; програмами мобільності; правами та обов'язками студентів, поза аудиторними формами навчання та організацією студентського дозвілля (на основі студентського путівника); принципами академічної доброчесності; – вказати на винятково важливе значення історичних джерел та історичної літератури, їх творчого аналізу і опанування для здобуття студентами спеціальності історика, становлення його як особистості та науковця; – показати найважливіші етапи наукової діяльності історика; акцентувати на повазі до авторського права та неприпустимості плагіату; – з'ясувати роль історичної бібліографії та історіографії в процесі підготовки спеціаліста-історика; – ознайомити з основними видами видань історичної літератури і джерел та правилами їх бібліографічного опису; – дати настанови студентам, як набути історичні знання на лекційних, семінарських заняттях, в процесі самостійної роботи в архіві, бібліотеці, з електронними ресурсами тощо. <p>Основними завданнями вивчення дисципліни “Вступ до спеціальності” є ознайомити студента-історика з специфікою і особливостями фаху, які він вибрав і з процесом навчання в університеті на Факультеті історії, політології і міжнародних відносин</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.</p>	

Загальні компетентності:**Загальні компетентності (ЗК)**

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

Фахові компетентності:

СК 2. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.

СК 5. Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).

СК 7. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання:

ПРН-3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН-4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН-5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН-7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН-11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12 годин
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 годин
самостійна робота	60 годин

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
перший	В9 Історія та археологія	перший	Нормативний курс

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Предмет історичної науки та її соціальні функції	2	2	2
Тема 2. Вища історична освіта в Україні. Студентський путівник Карпатського національного університету імені	2	4	10

<i>Василя Стефаника як важливе інформаційне джерело для студентів</i>			
<i>Тема 3. Історичні джерела та їх науковий аналіз</i>	2	4	10
<i>Тема 4. Історична література та її роль у підготовці фахівця-історика. Написання наукової праці. Поняття плагіату.</i>	2	6	18
<i>Тема 5. Академічна доброчесність та її правові засади</i>	2	2	10
<i>Тема 6. Охорона праці і безпека життєдіяльності історика</i>	2		10
Всього	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Розподіл балів, які отримують студенти</p> <p>Контрольна робота (комп'ютерне тестування) – 50 балів «відмінно» – 50 балів «добре» – 40 балів «задовільно» – 30 балів</p> <p>Підсумкова оцінка за поточний контроль – 50 балів «відмінно» – 50 балів «добре» – 40 балів «задовільно» – 30 балів</p> <p>Поточний контроль (семінарські заняття, на яких виставляється оцінка за виконання індивідуального завдання та самостійної роботи). Поточний контроль може проводитись у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняття, перевірки знання термінології тощо.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Контрольна робота проводиться у вигляді письмового тестування. Мета контрольної роботи перевірити засвоєння студентами лекційного матеріалу. Кожен студент через сайт дистанційного навчання університету отримує 40 тестових завдань. Якщо 60–70 % правильних відповідей, то студент отримує оцінку «задовільно», 71–89 % – «добре», 90–100 % відмінно.</p> <p>Підготовка повідомлення на основі наукових публікацій фахового наукового видання - «Українського історичного журналу»</p> <p>Індивідуальне завдання Підготовка повідомлення на основі наукових публікацій «Українського історичного журналу» Структура написання студентом реферату (повідомлення) складається із таких обов'язкових елементів: Вступна Основна частина В основній частині не лише розкривається структура і зміст прочитаних наукових розвідок, але й обов'язково потрібно дати відповіді на запитання:</p>

	<p>наскільки репрезентативним є джерельний комплекс, використаний автором; в який спосіб викладений автором матеріал може бути використаний в практичній діяльності дослідника. Висновки</p> <p>Студенти виконують індивідуальні завдання від руки. Студенти заочної форми навчання індивідуальне завдання надсилають викладачу на корпоративну пошту за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії.</p>
Семінарські заняття	Семінарське заняття 1. Історія як наука (2 год.)
	Семінарське заняття 2-3. Вивчаємо студентський путівник. Студенти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника у позааудиторний час (4 год)
	Семінарське заняття 4-5. Неактуалізовані джерела та електронні джерельні ресурси (4 год.)
	Семінарське заняття 6-7. Найважливіші принципи написання наукових праць. Організація дослідницької діяльності історика (4 год.)
	Семінарське заняття 8. (2 год.) Поняття бібліографії та її оформлення у науковій праці
Семінарське заняття 9. Поняття академічної доброчесності та практичні принципи її реалізації (2 год.)	
Умови допуску до підсумкового контролю	Належне виконання:1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять; 2) виконання завдань винесених на самостійне опрацювання (термінологічних словників до кожного семінарського заняття); 3) написання письмових робіт (індивідуального завдання та комп'ютерного тестування).
Підсумковий контроль	Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (заліку) за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 50 і більше балів.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій студентами є обов'язковим.</p> <p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.</p> <p>Політика курсу передбачає Perezдачу усіх невиконаних завдань у визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 14.00 год. – 16.00 год. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.</p> <p>Академічна доброчесність. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.</p> <p>Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання</p>	

також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

8. Рекомендована література

1. Архівні установи України: довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІА СД: редкол.: Т. В. Боряк (голова), І. Б.Матяш, Г. В. Папакін. 2-е вид., доп. Київ, 2005. 692 с.
2. Архівознавство: підручник для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України / За заг. ред. Я.С.Калакури та І.Б.Матяш. Київ: Видавничий дім "КМ Академія", 2002. 356 с.
3. Брайтчевський М. Вступ до історичної науки. Навчальний посібник. Київ, 1995.
4. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука // Пам'ять століть. 2000. 4 (25). С. 3–13.
5. Добржанський О., Шологон Л., Вінтоняк О. Україномовна педагогічна освіта Галичини та Буковини другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: гендерний аспект. *Краєзнавець*. 2023. Ч. 3–4. С. 21–32.
6. Історичне джерелознавство. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Я.С.Калакура (кер. авт. колективу) та ін. Київ: Либідь, 2017.
7. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Київ, 2002.
8. Інститут історії і політології: 70 років педагогічної, наукової й громадської діяльності / Під ред. професора М.Кугутяка. Івано-Франківськ: видавець Третяк І.Я., 2010. 336 с.
9. Залеток Н., Чорноморець Є. Сучасний стан упровадження електронних послуг центральними та обласними державними архівними установами України // *Архіви України*. 2023. Вип. 1. С. 27–40.
10. Зашкільняк Л. Вступ до методології історії. Львів: ЛОНМІО, 1996.
11. Калакура Я. С. Зарубіжний світ як предмет дослідження новітньої української історіографії // *Український історичний журнал*. 2012. № 5. С. 120–134.
12. Калакура Я.С. Зміна поколінь істориків як методологічний та світоглядний діалог в українській історіографії // *Український історичний журнал*. 2020. Вип. 4. С. 137–154.
13. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. Тернопіль: Джура, 2012. 294 с.
14. Калакура Я.С. Українська історіографія: Курс лекцій. Київ: Генеза, 2004.
15. Колесник І. Глобальна історія як квест для українських істориків // *Український історичний журнал*. 2021. Вип. 5. С. 143–164.
16. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.
17. Макарчук С. Писемні джерела з історії України: курс лекцій. Львів: Світ, 1999.
18. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій. Київ: Темпора, 2008. 688 с.
19. Спеціальні історичні дисципліни: довідник: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. Н. Войцехівська (керівник авторського колективу), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та інші. Київ: Либідь, 2008. 520 с.
20. Удод О., Юрій М. Методологічні аспекти розуміння історії та культури // *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*. Київ: Інститут історії України, 2015. Ч. 26–27. С. 435–453.
21. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми. Колективна монографія за редакцією Леоніда Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2004.
22. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької

діяльності. Київ: Знання-прес, 2002.

23. Шологон Л. Джерела з історії національно-культурного руху українців Галичини (1848–1914 рр.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 460 с.

24. Шологон Л. Вища освіта в Галичині у другій половині XIX – початку XX ст. крізь призму австрійського законодавства // Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути: тези доповіді II Міжнародної науково-практичної конференції інтернет-конференції, 17–18 серпня 2020. Дніпро, 2020. С.535–537.

25. Шологон Л.І. Вступ до спеціальності: методичні вказівки для студентів першого курсу спеціальності «Історія і археологія». Івано-Франківськ, 2020. 27 с.

26. Шологон Л.І. Інформатизація архівної справи в Україні (на прикладі Державного архіву Івано-Франківської області) // Вісник гуманітарних наук. 2025. № 10. // URL: <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/200/196>

27. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ: Критика, 2007. 375 с.

28. Borus P. Savchuk, Uliana Z. Borys, Liliia I. Sholohon, Halyna I. Lemko, Nadiya O. Fedchyshyn, Larysa Ya. Fedonluk, Halyna V. Bilavych Emotional Intelligence as a Factor of Preserving Mental Health and Adaptation of Studentyouth to Crisis Situations // Wiadomości Lekarskie, Volume LXXV, Issue 12, December, 2022. S 414 – 419. DOI: 10. 36740 / WLek 20212121

29. archeos.org.ua (сайт Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України)

30. resource.history.org.ua (сайт Інституту історії України НАН України)

31. <https://cnu.edu.ua/> (сайт Карпатського національного університету імені Василя Стефаника)

32. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. Студентський путівник. https://cnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%d0%a1%d1%82%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%82%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9_%d0%bf%d1%83%d1%82%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d0%ba_2023-1.pdf

Викладач *професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Шологон Лілія Іванівна*